

سندی از آرشیو محرمانه دولت امریکا

(تعهد واشنگتن به جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ تحمیلی)

اشاره روزنامه الشرق الاوسط سندی از آرشیو محرمانه حکومت امریکا به چاپ رساند مبنی بر اینکه در زمان جنگ عراق با ایران، دولت آن کشور به حکومت صدام حسین تعهد داده بود، اجازه ندهد حکومت جمهوری اسلامی ایران پیروز جنگ باشد. همچنین، طبق این سند، با وجود اینکه دولت ایالات متحده، خود را در این جنگ بی طرف نشان می داد، نسبت به کاربرد سلاح شیمیایی از سوی عراق، عمداً اغماض می کرد و در تقدیم برخی از سلاحهای مورد نیاز ارتش صدام تلاش و افری از خود نشان می داد.

این سند، بخشی از پیامهای محرمانه وزارت خارجه وقت امریکا در ۱۸ ماه مارس سال ۱۹۸۴ (اواخر اسفند ماه سال ۱۳۶۳) به سفارت خود در اردن و چند کشور دیگر بوده است. همچنین، این مدرک، گفت و گویی میان مقامات عراقی با مقامات بلند پایه امریکا در زمان حکومت رونالد ریگان، از جمله آنها جورج شولتز، وزیر امور خارجه وقت را در بردارد که در آن زمان، هرگز درباره آن اطلاعاتی به بیرون درز نشده بود. در آن هنگام، شولتز برای شرکت امریکایی بکتل کار می کرد که توانسته بود قرار دادهای مهم اقتصادی را به نفع خود در عراق و در زمان حاکمیت صدام حسین امضا کند. در این دیدار، لارنس ایگل برگر، معاون وزیر خارجه امریکا و عصمت کتانی، نماینده عراق در سازمان ملل متحد، نیز حضور داشتند. از شگفتیهای سیاست دوگانه امریکا آن است که این دیدار درست چند روز پس از اینکه حکومت امریکا به دلیل کاربرد سلاح شیمیایی علیه ایران از دولت عراق انتقاد کرده بود، صورت گرفت. متن کامل این سند از نظر خوانندگان محترم می گذرد.

خلاصه

۱) تمامی سند محرمانه است.

۲) بند ۷ این سند پیگیری شود.

۳) دیدار شولتز و مقامات عراقی: شولتز، وزیر خارجه، همراه با ایگل برگر، معاون وی، به دور از دید دیگران با عصمت کتانی (نماینده وقت عراق در سازمان ملل متحد) در ۱۵ مارس (۲۵ اسفند ماه سال ۱۳۶۳) دیدار کردند تا بر این پیام مهم دولت امریکا تأکید کنند که محکومیت کاربرد سلاح شیمیایی از سوی عراق از جانب امریکا، تنها در قالب تعهد دولت ایالات متحده به سیاست دراز مدتی است و از زاویه جایگاه دفاع از ایران یا دشمنی با عراق نیست و بدین ترتیب، رفتار و رویکردهای آنها درباره جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ

و تأکید بر ادامه روند گسترش روابط دو جانبه (میان امریکا و عراق) همچنان، استوار باقی خواهد ماند... در این میان، ایگل برگر گفت و گو در این باره را توسعه داد و افراد دیگری، مانند عبدالرزاق هاشمی، وزیر فرهنگ و اطلاعات سابق عراق، نزار حمدون و ویربنکس نماینده امریکا در سازمان ملل متحد نیز در این گفت و گو شرکت کردند.

در این گفت و گوها، ویربنکس راههای جلوگیری از قاچاق اسلحه برای ایران را بررسی کرد. ایگل برگر نیز بر کمک ایالات متحده برای امتداد خط لوله نفت عراق از خاک اردن تأکید و در این زمینه، قول مساعد داد که امریکا بالاترین حد تلاش خود را به کار خواهد برد تا بانک اسکس (بانک صادرات و واردات امریکا) را تشویق کند، اعتبار مالی در

ویژه تعیین نشده است. در این میان، ویربنکس تأکید کرد امیدی به کنترل ارسال اسلحه به ایران وجود ندارد؛ زیرا، منابع ارسال، به ویژه در زمینه سلاح و تجهیزات آن، متنوع و مختلف اند و معمولاً، خارج از اراده حکومتها عمل می‌کنند. با وجود این، امریکا در بعضی از زمینه‌ها، مانند کنترل تجهیزات پیشرفته موفقیت‌هایی را به دست آورده است؛ تجهیزاتی که ردپای مشخصی دارد و در حال حاضر، اهمیت فوق‌العاده‌ای در برنامه جنگی ایران پیدا کرده است.

افزون بر این، امریکا اطمینان دارد که دست کم، مانع از رسیدن اسلحه امریکایی به ایران شده است. البته، به جز چیزی که داس پلانک، یکی از مسئولان امریکایی درباره آن توضیح داد و آنها تجهیزاتی اند که کاربرد چند منظوره دارند، مانند هزاران قطعه موتوری که ایران آنها را خریداری کرده است و اکنون، در هجوم اخیر خود، از آنها استفاده می‌کند. در ادامه، پلانک سه نوع از همکاری حکومت‌های دیگر با امریکا برای کنترل ارسال اسلحه به ایران را طبقه بندی کرد:

الف) قول همکاری کاملاً رسمی از سوی برخی حکومتها درباره منع فروش اسلحه مورد نظر و ارائه دلایل کافی از سوی این حکومتها مبنی بر کسب موفقیت در اجرای تعهدات خود. ب) حکومت‌هایی که با ارائه دلیل به امریکا اطمینان داده‌اند سلاح‌های خود را از کشور آنها قاچاقی بوده است. ج) مدارک و دلایل رسمی، که طبق آنها، برخی از حکومتها به تعهدات خود در این زمینه عمل نمی‌کنند.

۶) کره جنوبی، تایوان، یونان و اسپانیا: در این مورد هاشمی اظهار کرد حکومت عراق معتقد است که کره جنوبی منبع مهم تهیه اسلحه برای ایران به شمار می‌رود. کتانی نیز، تایوان را به عنوان منبع دوم ارسال اسلحه به ایران معرفی کرد. در این میان، ایگل برگر هم گفت: کره شمالی نیز یکی از منابع مهم صدور اسلحه به ایران است؛ زیرا، جمهوری کره از تصمیم‌های سیاسی اتخاذ شده درباره منع فروش اسلحه به ایران پیروی نمی‌کند. [باید یاد آور شد که این موضوع، بحث گرمی رامیان او (ایگل برگر) و وزیر امور خارجه کره (لی بمب سوک) پیش از کشته شدنش برانگیخته بود؛ موضوعی که با وزیر خارجه جدید (لی وان کیونگ) نیز مطرح شده است. در ادامه، ویربنکس اضافه کرد که در برخی از کشورها، ناهماهنگی میان وزارت خارجه، دفاع و مراکز فروش اسلحه در آنها وجود دارد. در این میان، کتانی اعتراف کرد وضعیت اسپانیا و یونان که روابط خوبی با عراق دارند، چنین ناهماهنگی‌هایی را پیدا کرده و حکومت عراق در این باره به آنها تذکر داده است.

اختیار عراقیها قرار دهد و خود، شخصاً، از بانک تقاضا خواهد کرد چنین کاری را انجام دهد. در این میان، هاشمی توضیح داد که هر آن ممکن است منطقه خلیج فارس به انفجاری در برابر آنها تبدیل شود. همچنین، کتانی محتوای گفت‌وگوهای خود را با اعضای کنگره بازگو کرد و به موضوع تروریسم و ضرورت توقف انتقال سفارت امریکا به شهر بیت المقدس پرداخت. وی از امریکا خواست تا به صحبت‌های ملک حسین درباره نارضایتی وی نسبت به عدم رویارویی صحیح سیاست ایالات متحده با مسئله وجود سوریه در لبنان و شکل گیری این برداشت در میان سوریه‌ها که آنان در لبنان بر امریکا پیروز شده‌اند، بیشتر توجه کند. ایگل برگر نیز از کتانی خواست نامه‌وی را مبنی بر دعوتش از طارق عزیز، معاون نخست وزیر عراق، برای دیدار با او در هر زمانی که برای دو طرف مناسب باشد، به طارق عزیز برساند.

۴) سلاح شیمیایی: ایگل برگر، کتانی را به زاویه ویژه‌ای از بحث کشاند و تأکید کرد وی با این پیامها به بغداد باز خواهد گشت: سیاست ثابت امریکا درباره مخالفت با کاربرد سلاح شیمیایی در هر جا که به کار رود، همان است که در بیانیه ۵ مارس آمده است؛ سیاستی که براساس آن، این بیانیه در محکومیت کاربرد سلاح شیمیایی از سوی عراق صادر شده است. البته، وی تأکید کرد که این بدان معنا نیست که بیانیه مزبور در خدمت سوخت رسانی به جنگ تبلیغاتی (امام) خمینی (ره) است یا نشانه‌ای از تغییر سیاست امریکا نسبت به ایران و عراق در آن وجود دارد. در واقع، امریکا در سیاست خود، مبنی بر جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ ادامه خواهد داد و با صداقت کامل مایل است روابط خود را با عراق گسترش دهد. شولتز وارد بحث شد و دوباره تأکید خود را بر این نکات مطرح شده تکرار کرد. به دنبال آن، کتانی توضیح داد که متأسفانه، بیانیه ۵ مارس به سود جنگ تبلیغاتی (امام) خمینی (ره) تمام شد و سپس، از وزیر خارجه و معاونش به دلیل روشن کردن دیدگاه‌های ایالات متحده سپاسگزاری کرد.

۵) ارسال اسلحه به ایران: وزیر امور خارجه از کتانی خداحافظی کرد و ایگل برگر بحث را با این مجموعه درباره تلاش وسیع امریکا برای جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ ادامه داد که وزیر خارجه، نماینده امریکا، ویربنکس را تعیین کرد تا تلاش‌های مختلف را در راستای نابودی فرآیند ارسال اسلحه به ایران هماهنگ کند، اما اگر مطبوعات در این باره از مقامات امریکا پرسشی کنند، به آنها گفته خواهد شد که هیچ گروهی در داخل وزارتخانه برای انجام چنین کاری به شکل

منطقه خلیج (فارس) محاسبات دقیقی انجام دهند. هاشمی در پاسخ وی گفت: اگر (ایران) اجازه ندهد که عراق صادرات خود را ادامه دهد، برای بغداد این حق محفوظ خواهد بود که جلوی صادرات همه را بگیرد.

ایگل برگر در پاسخ به او گفت: درست است که ممکن است حق با کسی باشد، اما نباید علیه منافع همه عمل کند. برای نمونه، در سال ۱۹۱۴، افراد زیادی در شهر وین وجود داشتند که معتقد بودند حق دارند برای گرفتن انتقام، والا حضرت فردیناند^(۱) را بکشند. همان طور که در سال ۱۹۱۴، در اروپا اتفاق افتاد، اکنون نیز، منطقه خلیج (فارس) نقطه تلاقی منافع حیاتی بسیاری از کشورهاست.

۹) کنگره آمریکا و سیاست خارجی: کتانی درباره دیدار روز گذشته خود با اعضای مجلس سنا، مانند ریبر و بوچدویتز، که یک ساعت و نیم طول کشیده بود، و همچنین، با هامیلتون، یکی از اعضای کنگره، گزارش مفصلی را ارائه کرد.

وی توضیح داد که: رویکرد اعضای مجلس سنا نسبت به موضوع سلاحهای شیمیایی شدیداً علیه عراق است. در ادامه نیز، او از پوزش بوچدویتز نسبت به ارائه طرح ایجاد محدودیت برای صادرات عراق از سوی برخی نمایندگان کنگره، سپاس گزاری کرد. بوچدویتز به او قول داده بود تمامی تلاش خود را خواهد کرد تا در این زمینه، تخفیفهایی صورت گیرد یا کلاً تصمیم گیری در مورد آن لغو شود.

در ادامه، کتانی تأکید کرد که: انتقال سفارت امریکا به شهر بیت المقدس مشکلات زیادی را برای دوستان امریکادر منطقه ایجاد می کند. وی یادآور شد که شخصاً، مشکلات داخلی سیاست امریکادر کمر می کند و گاهی خود، در درون آن گم می شود. در این میان، برخی معتقدند که عملیات گروگان گیری یا کشتن افراد مارینز (سربازان نیروی دریایی امریکا) بهترین وسیله تأثیر گذاری بر رویکرد سیاسی امریکاست. برای نمونه، به محض اینکه ایران، گروگانهای امریکایی را آزاد کرد، ایالات متحده خطر [امام] خمینی [ره] برای منافع امریکارا فراموش کرد.

کتانی اضافه کرد: ناتوانی امریکا در اتخاذ موضع گیری ثابت و بدون واهمه ای در سیاست خارجی خود، آن را با زیانهای احتمالی سختی روبه رو خواهد کرد و بر وضعیت امریکادر منطقه خلیج (فارس) تأثیر منفی خواهد گذاشت. در این میان، ایگل برگر اعتراف کرد نپذیرفتن تلفات از سوی ما، موقعیتمان را در برابر حفظ منافع سیاست خارجی ایالات متحده آسیب پذیر می کند.

۷) خط لوله نفت بندر عقبه: ایگل برگر تکرار کرد که نمی کشیم این حقیقت را از عراق مخفی کنیم که نگرش بانک اکسم به آنها بدبینانه است. در واقع، این نگرش بر مبنای سوددهی اقتصادی بنا شده و شیوه پس دادن بدهیها از سوی عراقیها بر آن تأثیر گذاشته است. وی همچنین، گفت که با رئیس شورای مدیریت بانک اکسم (ویلیام دربر) صحبت و شرایط احراز منافع ملی امریکارا در صورت اعطای وامهای مالی برای طرحهای عراق، در حد توان درک کرده است. همچنین، تأکید کرد که با وجود نگرش بدبینانه مدیریت بانک اکسم در قبال عراق، وزارت خارجه این کشور (ایالات متحده) در برخی از موارد بر اکسم فشارهایی را وارد خواهند کرد. او به عراقیها وعده داد که دولت امریکا تمام تلاش خود را خواهد کرد تا بانک اکسم، اعتبار مالی مورد نیاز برای طرح خط لوله نفت بندر عقبه را در اختیار عراقیها قرار دهد. (اگر شرکتیهای امریکایی در انجام چنین طرحی اعتبارات مالی ارائه ندهند، وی (ایگل برگر) بسیار خوش بین است که بانک اکسم به شکل عملی و با ابتکار خود در این طرح مشارکت کند. در ادامه، ایگل برگر توضیح داد به دلیل مشارکت شرکت بکتل در اجرای طرح لوله نفت بندر عقبه، وزیر خارجه، خود را به شکل کامل از موضوع کنار کشیده و بر عراقیها لازم است که درک کنند این عمل به معنای کم توجهی مسئولان بلندپایه حکومت امریکا نسبت به آنها نیست.

در ادامه، کتانی با یادآوری این نکته که عراق چنین موضوعی را کاملاً درک می کند، از تلاش حکومت امریکادر اجرای طرح خط لوله نفت بندر عقبه سپاس گزاری و اظهار کرد بر سفارت امریکادر شهر عمان لازم است موضوع خط لوله نفت بندر عقبه را جدی بگیرد و برای کمک به اجرای آن بکوشد.

۸) جنگ خلیج (فارس): هاشمی گفت: هر آن ممکن است اوضاع منطقه خلیج (فارس) منفجر شود. در این میان، کتانی با عجله وارد صحبت شد و گفت امیدوار است که منطقه خلیج (فارس) نه در برابر عراق و نه در برابر امریکا، بلکه علیه [امام] خمینی [ره] منفجر شود. سپس، از ایگل برگر به دلیل درک موضع گیریهای عراق که در دیدار اخیر خود در ماه سپتامبر با آنها بیان کرده بود، سپاس گزاری کرد.

در این میان، ایگل برگر بار دیگر یادآور شد که: امریکا وضعیت عراق را درک می کند؛ زیرا، این کشور درگیر جنگ است و حق دارد منافع خود را در اولویت قرار دهد، اما در این میان، عراقیها را تشویق کرد که درباره نتایج عملکرد خود در

(۱) فردیناند، ولیعهد اتریش بود که در سال ۱۹۱۴، یکی از اهالی سارایوو وی را در صربستان به قتل رساند. به دنبال این ترور، آلمان به صربها اعلان جنگ کرد و برای حمایت از صربستان، روسیه به حمله آلمانها پاسخ داد و در یک چشم بر هم زدن، بسیاری از کشورهای اروپایی به این منازعه وارد شدند و بدین ترتیب، جنگ جهانی اول آغاز شد. منظور ایگل برگر از طرح این موضوع آن بود که ترور کننده فردیناند حق داشت از انتقام بگیرد، اما علیه منافع همه عمل کرد و دنیا را به آتش کشاند.

جانبه در اسرع وقت و به شکلی که عراق آن را مناسب می‌داند، به پایان برد. پس از این دیدار، وی از کتانی خواست تا پایان سال جاری، دعوت معاون رئیس جمهور امریکا از طارق عزیز، معاون نخست‌وزیر عراق را برای دیدار از واشنگتن، آن‌طور که وقت آن برای هر دو کشور مناسب باشد، به وی برساند. او همچنین، یادآور شد که زمان این دیدار با در نظر گرفتن سفرهای انتخاباتی معاون رئیس جمهوری طی هفته‌های گذشته تعیین شود.

رونوشت: برای سفارت امریکا در امان (پایتخت اردن).

رونوشت: برای دفتر حافظ منافع امریکا در بغداد.

رونوشت: برای بخش اطلاعاتی سفارت امریکا در دمشق.

رونوشت: برای سفارت امریکا در مادرید.

رونوشت: برای سفارت امریکا در آتن.

رونوشت: برای سفارت امریکا در سئول.

رونوشت: برای AIT در تایپه چین.

۱۰) اردن: کتانی، امریکا را تشویق کرد که به سخنان ملک حسین و درک عمیق وی از سیاستهای ایالات متحده گوش فرادهد. وی گفت: پادشاه، حکیم و عاقل است و از بهترین و قدیمی‌ترین دوستان عراق به حساب می‌آید که به شکل گسترده‌ای می‌کوشد تا رابطه دوستی با بغداد را حفظ کند. وی در ادامه افزود: ملک حسین امیدوار بود که مصاحبه‌اش با نیویورک تایمز در تاریخ ۱۵ ماه مارس اثری منفی بر رابطه اردن و امریکا نداشته باشد. در این مورد، ایگل برگر پاسخ داد، امریکا برای رابطه خود با اردن ارزش زیادی قائل است؛ بنابراین، اندرزه‌های پادشاه را آویزه گوش خود خواهیم کرد و برای حفظ دوستی خود با او از انجام هیچ اقدامی دریغ نخواهیم داشت، اما گاهی اوقات، پادشاه اشتباه می‌کند و امریکا، تنها این مسئله را به او یادآور شده است. ایالات متحده تمایل دارد مشکلات موجود در رابطه دو طرف را به شکل محرمانه بررسی کند، نه روی صفحات روزنامه نیویورک تایمز. گفته‌های اخیر پادشاه به طور عملی، دشواریهای زیادی را در کنگره در ارتباط با سیاست ما در قبال او برانگیخت، اما با وجود این، فضای متراکم موجود به زودی کنار خواهد رفت، هر چند در نهایت، تأثیر منفی خود را بر روابط دوستان ما با اردن و تعهد ما نسبت به حفظ امنیت آن خواهد گذاشت.

۱۱) سوریه: کتانی تأکید کرد سیاست اطلاع‌رسانی امریکا ارائه تصویری را موجب شده است مبنی بر اینکه سوریها به شکلی در لبنان پیروز شده‌اند. وی اصرار کرد که امریکا در سیاست تبلیغی خود به ساختن چنین تصویری، که از اساس بی پایه است، کمک نکنند. از دیدگاه عراقیها، رژیم سوریه در مشکلات اقتصادی و سیاسی خود، هم در داخل کشور و هم در لبنان دست و پا خواهد زد؛ زیرا، توانایی دست یازیدن به یک امر مهم را نخواهد داشت. همچنین، این کشور در روابط میان کشورهای عرب و قضایای کلی جهان عرب، که نقش ایفا کردن در آن، برای عراق بسیار مهم است، نقش مهمی جز هوچی‌گری در اجتماعات عربی ندارد، ضمن آنکه جلسه اخیر وزیران خارجه اتحادیه عرب در بغداد دلیل محکمی برای نشان دادن انزوای سوریه است و محکوم کردن ایران به اتفاق آرا از سوی آنها، محکوم کردن ضمنی سوریه را در بر دارد. در ادامه، ایگل برگر اعلام کرد که این نظر را که اسد در کشور خود و در لبنان مشکلات زیادی دارد، قبول دارد و آنها نیز با ارزیابی عراقیها درباره فرآیند امور هم رأی‌اند.

۱۲) روابط دو جانبه و دعوت از معاون نخست‌وزیر: ایگل برگر جلسه را با تکرار تمایل امریکا برای گسترش روابط دو